

شرحی بر زندگی ابوعلی سینا و مهم‌ترین تألیفات ابن دانشمند

امروز، اول شهریور زادروز ابن سینا و روز پزشک است. او که بزرگ‌ترین دانشمند، فیلسوف و پزشک بزرگ ایرانی در جهان اسلام است، در اواخر سده چهارم و اوایل سده پنجم قمری می‌زیست و 450 کتاب در زمینه‌های گوناگون از خود به جا گذاشت.

امروز، اول شهریور زادروز ابن سینا و روز پزشک است. او که بزرگ‌ترین دانشمند، فیلسوف و پزشک بزرگ ایرانی در جهان اسلام است، در اواخر سده چهارم و اوایل سده پنجم قمری می‌زیست و 450 کتاب در زمینه‌های گوناگون از خود به جا گذاشت.

به گزارش ایسنا، ابوعلی سینا در روستای افشانه نزدیک بخارا در ازبکستان کنونی متولد شد. پدرش که مردی دانش‌دوست و از صاحب منصبان در حکومت سامانی بود، وی را به مدرسه بخارا فرستاد تا در آنجا به خوبی تحصیل کند. ابن سینا حافظه و هوشی خارق‌العاده داشت، به‌طوری‌که در ۱۴ سالگی از آموزگار خود پیشی گرفت.

او علم منطق را از استادش ابوعبدالله ناتلی آموخت. آنچه در سیر تاریخی زندگی ابوعلی سینا یک نقطه عطف به حساب می‌آید، نجات امیر خراسان از یک بیماری سخت است که به دنبال آن توانست از کتابخانه باشکوه مخصوص شاهزادگان سامانی بهره‌مند شود. گفته می‌شود که او در 18 سالگی بر بسیاری از علوم تسلط یافت، و پیشرفت‌های بعدی وی از استدلال‌های شخصی‌اش نشأت می‌گرفت.

در بخشی از زندگی‌نامه ابن سینا به قلم یکی از شاگردانش، چنین آمده که او بعد از تمام کردن منطق نزد استادش به مطالعه در علم الهی و طبیعی پرداخته و سپس میل به فراگرفتن علم طب در او پدیدار شده است. ابن سینا در زمان کوتاهی این علم را، که در آن زمان چندان دشوار به حساب نمی‌آمده، می‌آموزد و آن‌گاه به درمان بیماران و نیز تدریس این علم مشغول می‌شود.

ابن سینا بسیار پیرو فلسفه ارسطو بود و از این نظر به استادش فارابی شباهت دارد. همچنین کتاب "اغراض مابعدالطبیعه" فارابی تأثیری شگرف بر او گذاشت، چرا که از طریق مطالعه آن بود که توانست کتاب "مابعدالطبیعه" ارسطو را به درستی فهم کند. شیخ‌الرئیس پیش از آن که کتاب فارابی را بخواند، کتاب ارسطو را چهل بار خوانده اما به گفته خود به گنه آن پی نبرده است.

در زندگی‌نامه ابوعلی سینا مواردی چند از درمان صاحب منصبان به چشم می‌خورد؛ از جمله آن که مجدالدوله، حاکم آل بویه را که به مایخولیا مبتلا بود، درمان کرد. وی همچنین برای درمان شمس‌الدوله (برادر مجدالدوله) اظهار شد و پس از آن به اجبار سمت وزارت وی را پذیرفت.

ابن سینا سال‌های پایانی عمر خود را در اصفهان و نزد علاءالدوله گذراند، و در بیشتر سفرها با او همراه بود. در یکی از این سفرها به همدان در سال ۴۲۸ هجری، به قولنج مبتلا شد و در اثر آن درگذشت. آرامگاه ابوعلی سینا هم‌اکنون در شهر همدان قرار دارد.

آثار ابن سینا:

در عصر ابن سینا، عربی زبان رایج آثار علمی بود و دانشمندان ایرانی که در آن روزگار می‌زیستند، کتاب‌های خود را به زبان عربی نوشتند. بعدها بعضی از این آثار به زبان‌های دیگر، از جمله فارسیترجمه شد.

افزون بر این، ابن سینا در ادبیات فارسی نیز دستی قوی داشته است؛ بیش از ۲۰ اثر فارسی به او منسوب است که از میان آن‌ها دانشنامه علائی و رساله نبض از اهمیت بیشتری برخوردار هستند. آثار فارسی ابن سینا، مانند سایر نثرهای علمی زمان وی، با رعایت ایجاز و اختصار کامل نوشته شده است.

از جمله مهم‌ترین آثار ابن‌سینا می‌توان به شفا، قانون فی الطب، الاشارات و التنبيهات فی المنطق والحکمه و بسیاری رساله‌های دیگر فارسی و عربی اشاره کرد.

مهم‌ترین اثر ابن‌سینا در پزشکی، کتاب "قانون" (القانون فی الطب) است که آن را پیش از سال 406 هجری قمری، یعنی در حدود 35 سالگی تألیف کرد. این کتاب طی چندین سده، چه در سرزمین‌های اسلامی و چه در اروپای سده‌های میانه، همه کتاب‌های دیگر در این زمینه را تحت‌الشعاع قرار داد.

از ویژگی‌های ابن‌سینا در پزشکی، مشاهدات بالینی او درباره بیماری‌های گوناگون است؛ از ناراحتی‌های پوستی و بیماری‌های ریوی گرفته، تا اختلال‌های سلسله اعصاب و انواع دیوانگی‌ها. او بر عنصر تجربه بسیار تکیه کرده و به کاربرد داروها اهمیت فراوانی می‌دهد؛ چنان‌که بخشی از قانون را به داروها و خواص و کیفیات آن اختصاص داده است.

ابن‌سینا در علم ریاضی و نجوم نیز جایگاهی خاص داشت. بخش از کتاب شفا درباره ساختن آلات رصدی است و بخشی نیز درباره ریاضیات است که شامل چهار بخش هندسه، علم حساب، موسیقی و هیئت می‌شود. ابن‌سینا در بخش ریاضیات، اصول اقلیدس را در کتاب شفا بررسی و تحلیل کرده است. از ابتکارات ارزشمند ابن‌سینا در علم نجوم نیز می‌توان به ساختن آلات اندازه‌گیری رصدی اشاره کرد.

ابن‌سینا پژوهش‌هایی نیز در علوم طبیعی داشت و چگونگی پدیدآمدن کوه‌ها را به درستی بیان کرده است.

شاگردان ابن‌سینا:

ابن‌سینا علاوه بر آثار خود چند شاگرد نیز تربیت کرد که هر کدام دانشمند بزرگی در زمان خود شدند. از میان شاگردان او افراد زیر از شهرت بیشتری برخوردارند:

ابوالحسن بهمنیار بن مرزبان شاگرد بسیار معروف ابن‌سینا است که برخی از آثار او در دست است. وی از زردشتیان آذربایجان بود که بعدها مسلمان شد. یکی از کتاب‌های ابن‌سینا به نام "المباحث" بیشتر شامل جواب سؤالات بهمنیار است.

ابوعبیدالله عبدالواحد بن محمد جوزجانی از سال ۴۰۳ هجری تا هنگام مرگ ابن‌سینا پیوسته در خدمت او بوده و پس از مرگ او به گردآوری و تألیف آثار او پرداخت. تبحر او در ریاضیات بود.

ابوعبیدالله محمد بن احمد المعصومی یکی دیگر از شاگردان مشهور ابن‌سینا است که "رسالةالعشق" به نام او نوشته شده است.

شیخ علی نسائی خراسانی نیز یکی دیگر از شاگردان ابن‌سینا است که ناصر خسرو هم در سفرنامه‌اش از او نام می‌برد.